

De la divertisment **LA DRAMĂ**

SPECTACOLELE T.E.S.

Duminică dimineată. O sală plină în care ai impresia că toți spectatorii se cunosc între ei. Într-adevăr, în pauză, am aflat „misterul”: teatrul invită, din cînd în cînd, la reprezentații, spectatorii pe... orașe. De astă dată erau botoșănenii...

Pe scenă — *Un șirag de perle*, spectacol de folclor: cîntece șăgalnice, haz trist, lacrimă și zimbet, dans hieratic, parfumul vechilor țirgușoare în zi de sărbătoare. Reprezentația (regia I. Bercovici), folosind actori compleți (dans, cînt, mimă, vervă și „melo”), a pus în valoare fire melodice preluate și prelucrate de diverși compozitori care au devenit nemuritori odată cu ele. Puțină reverie, ceea ce înseamnă că ne aflăm la ora de „suveniruri”, ceea ce face și ca hiperexigența să rămînă la garderobă. Dar există și emoție, deci artă autentică, iar vechiul meșter Schwartzmann știe să găsească cele mai scurte drumuri muzicale spre inima spectatorului.

Iată-ne într-o altă seară la o reprezentație sobră, de un dramatism elevat, lucidă, pe alocuri zguduitoare. Descoperim un interesant dramaturg contemporan, H. Sloves, a cărui biografie uluitoare îl recomandă ca un consecvent militant în slujba marilor idealuri ale umanității. Piesa sa *Zece frați am fost* e drama a trei generații surprinse de răscoala ghetto-ului din Varșovia. Pe ruinele în flăcări, oamenii au de ales între viață și moarte, întrebîndu-se cum pot trăi sau cum pot muri. Conflict latent, dar zguduitor, eroi care se autoanalizează, descifrîndu-și existențele fără patetism și ostentație, în ritmul atît de resemnat tragic al vestitului cîntec popular „Zece frați am fost”, compus în stilul litaniei din „Cîntarea cîntărilor”. E interesant să ascultăm și confesiunea autorului despre opera sa: „*Zece frați am fost* este o încercare de a crea o tragedie modernă după aceste ascuțite și severe reguli ale teatrului antic grecesc, legate de timp, loc, acțiune. Este o încercare de a ajunge în modul acesta — și se pare că alt mod, cel puțin pe scenă, nu există — drept la miez, drept la inima unei uriașe întreceri omenești care zguduie pînă în cele mai mari adîncimi cu grandoarea ei, o întrecere în care tot ce e omenesc e în continuă ascensiune și se înalță către supraomenesc”.

Timp de două ore — durata de pe scenă se confundă cu timpul real — de la cinci noaptea pînă la șapte dimineată, cîntă cîțiva luptători rămași în ghetto, fiecare cu melodia lui. Se întîlnesc și se întrepătrund motivele din „Idl cu vioara” cu „Iov”, „Cîntarea cîntărilor” și vuietul grenadelor. Se produce o armonie într-un nou fel de „temă cu variațiuni”. Sobru, lapidar, spectacolul strict dramatic, fără floricele și clamări, a fost realizat regizoral de Franz Auerbach, care a creionat bune portrete de personaje, compoziții actoricești în cărbune, cu umbre și lumini. Aceasta cu ajutorul interpreților principali A. Naimark, Sedy Glück și al tinerilor Marieta Neumann, Bebe Marcovici, Carol Marcovici. Decorul, poetic și tragic, aparține lui Lucu Andreescu.

În altă seară, drama aspră e înlocuită cu comedia-vodevil „cu cîntece și dansuri” — *Se caută un ginere* de I. Berg și M. Bălan, veselă suită de încurcături fără pretenții,

un mic inventar de procedee comice, unele cu haz autentic, altele forțate, în general însă dând imaginea unui spectacol recreativ pe melodiile lui Aurel Giroveanu.

Unul din cei mai iubiți autori clasici este, fără îndoială, Șalom Alehem. *Căutătorii de norouce* caută să fie o antologie din cele mai cunoscute texte ale maestrului, într-un scenariu alcătuit de Manno Rippel. Îi întâlnim așadar pe Menachem Mendl și Berl Aizic în ipostaze tragicomice (poate nu destul de coerent și încheșat legate în acțiune), prilej mai ales pentru actori de a juca cu o poftă cuceritoare, cîntecul și dansul urcînd firesc în scenă, datorită și regiei, meritu inventiv, a lui Mauriciu Sekler. În acest cadru, trebuie amintiți interpreții: Sevilla Pastor, Samuel Fischler, Leonie Waldmann, Ruth Schneck, A. Naimark, Manno Rippel, în decorurile viu colorate ale lui George Voinescu.

Inteleptii din Helem e o comedie care, pornind de la izvoarele inspirației folclorice, se apropie de limitele umorului absurd, iar *Vioara lui Stempeniu* e o „melo” sinceră, dar nu numai atît, ci și o frescă a unui tîrgușor de acum optzeci de ani (regia Beno Poplicher).

Am asistat la mai multe spectacole experimentale, recitaluri pe versuri și balade, *Spune da, spune nu!*, matinee literare cu versuri din Tudor Arghezi, Manger, Steinbarg, din proza lui I. L. Peretz, Gordin, Anski.

Foarte recent, teatrul a abordat, în regia lui Iso Schapira, una din piesele mai puțin cunoscute ale lui Cehov — *Ivanov*, drama unor existențe destrămate la hotarul prejudecăților și al lîncezelii provinciale. A fost un dificil exercițiu actoricesc, în primul rînd de compunere a acelei atît de specifice atmosfere cehoviene, de joc al nuanțelor,

Sevilla Pastor și Avram Naimark
în „Se caută un gîner” de I. Berg
și M. Bălan

Scenă din „Vioara lui Stempeniu”,
dramatizare de Beno Poplicher după
Șalom Alechem

de creionare a unor drame latente. Într-o scenografie cu totul remarcabilă, izbutind să definească o nostalgie apăsătoare prin elementele unui decor naturalist-poetic (creator Izu Scharf, care e și autorul unor foarte reușite lucrări de grafică expuse în hol), colectivul s-a străduit, cu rezultate inegale, să se apropie de această dificilă creație; dintre interpreți se cer totuși remarcați Samuel Fischler, Nușa Grupp-Stoian, Manno Rippel.

Sintem așadar în fața unui repertoriu de largă întindere — care, chiar dacă e eclectic, încearcă și reușește să capteze cele mai diverse gusturi. Repertoriul ne mai anunță *Uriel Acosta* de Karl Gutzkow, *Negușătorul din Veneția* de Shakespeare, un alt spectacol folcloric, apoi trei piese într-un act de Cehov, un ciclu „Pagini și figuri din istoria teatrului evreiesc” — de la Goldfaden și Șalom Aș la M. Nadir.

Fără îndoială, în cadrul acestei intense și complexe activități, se fac observate decalaje artistice, unele spectacole (mai ales cele satirice) ar cere mai multă exigență. Teatrul întâmpină desigur o seamă de dificultăți, mai ales în ceea ce privește calificarea și înprospătarea cadrelor artistice, ca și în privința interesului inegal cu care publicul urmărește spectacolele sale. Dar în sală și în foaietul de repetiții domnește un cuceritor spirit de muncă pe care nu-l știrbește nici lipsa de popularizare și nici absența unor mai răsunătoare succese de public.

Luptînd să se autodepășească artistic, să aducă actorii mai vîrstnici pe linia folosirii unor mijloace mai moderne de expresie, iar pe cei tineri spre cucerirea măiestriei, în sala sa mică și cochetă, colectivul își duce o activitate laborioasă.